

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001235797

A tanítóképzés reformja.

Tanítóképzés — papnevelés.

Irta: Dr. Becker Vendel igazgató

Évszázados tapasztalat, hogy azok az események bizonyultak a legkárosabbaknak, melyek nem a fokozatos fejlődésnek, hanem a radikális reformoknak voltak a következményei.

Sok ilyen radikális reform eleinte bizonytalan és gyenge. Csak megfelelő ellentmondás híján válnak merészekké. És ha a történelemért felelős tényezők ezen törekvéseket kellő időben helyes irányba nem terelik, sok időre helyrehozhatatlan károkat okozhatnak.

Ettől az elgondolástól vezérelve, évek óta fokozódó aggodalommal hallok a Tanítók Országos Szövetségének azt *a mindig hangsúlyosabban megnyilvánuló követelését, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr már a következő iskolaévtől kezdődő hatállyal szüntesse be az eddigi tanítóképzőintézetek működését és azonnal szervezze meg a középiskolai érettségire alapított főiskolai (egyetemi) tanítóképzést.* Úgy látom, mintha illetékes helyen figyelmen kívül hagynák e reformtörekvések nagy jelentőségét s ezért kötelességemnek érzem azt, hogy felhívjam a figyelmet a mai magyar élet követelményeivel nem számoló tanítóképzői reformtörekvésekre.

Bizonyos, hogy a tanítóképzés reformja, helyesebben az intenzívebb tanítóképzés, aktuális. A reformot maga a tanítóság egyrészt a művelődés, a többitudás után való vágytól indítatva, másrészt a tanítói állás megbecsültetése, külső tekintélyének emelése miatt szorgalmazza.

A tanító — iskolai és iskolán kívüli működésével — a falu többi vezetője mellé sorakozik. Már pedig a papnak, orvosnak, jegyzőnek érettségije van. A tanítónak sokszor kell azt éreznie, hogy az érettségi hiánya miatt nem veszik be a társaságba s vele csak hivatalosan, vagy csak akkor érintkeznek, ha szükség van rá. Így egy külső kellék miatt hiányzik a vezetők egyöntetű és összhangzó működése, melyre pedig éppen ma — a társadalmi ziláltság és dekomponáltság korában — oly nagy szükségünk volna.

A tanítóképzőintézetek tanártestületei is úgy érzik, hogy a mostani keretek között a tanítónövendékek nem fejthetik ki egész erejüket a tanítói jellem és egyéniség kialakítására, már pedig ezen épül fel a tanító egész lelki nagysága.

Szélesebbkörű tudásra, határozott világnézetre, jellemzilárd-ságra és pedagógiai tapintatra lesz szüksége a tanítónak, ha egyrészt a nyolcosztályú népiskola megvalósul, másrészt ha a tanítóságot természetesen megillető politikai befolyás napról-napra emelkedik.

Nincsen még egy olyan életpálya, mely oly sokoldalú munkát, és ennek megfelelően oly sokoldalú előtanulmányt igényelne, mint a tanítói. A leendő magyar tanítónak nemcsak meg kell tanulnia mindazt, amire az életben szüksége lesz, hanem el kell sajátítania a nevelésben, tanításban, hitoktatásban, testnevelésben, leventeoktatásban, gazdasági ismeretekben, iskolánkívüli népművelésben, rajzolásban és kézimunkában, éneken és zenében való jártassághoz szükséges készségeket is. Mindennek egységes keretben kell megtörténnie!

A tanítói pályára való ránevelés: csak éveken át (és nem két éven át) — a kisgyermekkel való bánásmód, a gyakorlóiskolában való hospitálás által — történik. A tanítónövendék ezáltal fokozatosan és részleteiben összhangzásba hozza saját tudását az elemi népiskolában tanítandó ismeretekkel, éveken át magába szívja azt a szellemet, melyben egykor tanítania és nevelnie kell, megszereti a gyermekeket, megkedveli azt a légkört, melyben egész életét el akarja tölteni.

Mindezekből a különben nélkülözhetetlen készségekből úgyszólván semmit sem adna a tervbevett középiskolai érettségire épített tanítóképzés. De céljánál fogva nem is adhatja meg, hiszen a középiskola — formális képzéssel — az egyetemre készíti elő növendékeit. Ezzel szemben a tanítóképző — egész munkájában — szem előtt tartja az elemi népiskolai nevelés és tanítás szempontjait is, ami azonban nem zárja ki azt, hogy a tanítóképzői oktatás és nevelés figyelembe vegye mind a formális képzést, mind az általános ismeretek nyújtását.

A középiskolai érettségire épített tanítóképzés hívei is érzik a tanítói munkára való ránevelés szükségességét. Ezért a tanítói pályára készülők számára — a kisszemináriumok mintájára — már a középiskola V. osztályától kezdve tanítói szemináriumokat kívánnak felállíttatni. De hogy ez a tanítói szeminárium célját elérhesse, kénytelen volna növendékeit — a középiskolai anyag mellett — új anyaggal megterhelni. Az így előálló és összhangzásba nem hozott, vegyes természetű anyag azonban nemcsak súlyos megterhelést jelentene a tanítóképzői főiskolára törekvő középiskolai növendékekre nézve, hanem kevés hasznot hozna a tanítóképzés számára is. A harmónikus nevelés szempontjából pedig ez feltétlenül káros lenne. *A középiskolai érettségire épített tanítóképzésből hiányzik majd a vallásosságra és az elemi népiskolai ismeretek tanítására való ránevelés lehetősége, mivel az elméleti ismereteket és azok elemi iskolai módszerét az érettségi alapján már feltételezik.* A vallási és egyéb népiskolai ismeretek tanításának helyes módszerét azonban csak az sajátíthatja el, aki azt éveken át látja, tudatosan megfigyeli, irányító ellenőrzés mellett gyakorolja és tanulja.

A középiskolai tanuló nem figyelheti meg a népiskola módszerét. A tananyagot sem a népiskola szempontjából tanulja. A tanítóképző főiskola két esztendeje pedig éppen a magasabb szellemi kiképzés követelménye miatt nem fordíthat erre annyi időt, hogy a négyévi tudatos és fokozatos megfigyelés hiányát pótolhassa. Hozzájárul ehhez az, hogy a népiskola egyes fontos ismereteivel (gazdaságtan, kézimunka, rajz, ének, testgyakorlás, stb.) a középiskola legtöbbször egyáltalában nem, vagy legalább is nem a népiskola szem-

pontjából foglalkozik. *Egyébiránt a magyar tanítónak nincsen szüksége a pogány ókori kultúrára. Kívánatos azonban, hogy minden gondolata és érzése keresztény-szociális eszméktől áthatott magyar nemzeti műveltségből táplálkozzék és mindenben azt szolgálja.* Mert csak a keresztény magyar nemzeti műveltség az, mely az országnak haladást és jólétet biztosíthat.

Társadalmi berendezettségünk igen fonák megítélése az, mely az embereket nem a rátermettség, hozzáértés, hanem sokszor egy kétesértékű iskolai bizonyítvány alapján minősíti. Aki azt hangoztatja, hogy az ifjú csak érettségi után menjen a tanítóképző-főiskolára, az elfelejti, vagy talán eddig nem is tudta, hogy a *középiszkolai érettségizők közül rendszerint a leggyöngébbek, esetleg a legnyomorúságosabb viszonyok között élők azok, kik szükségből rászánják magukat arra, hogy egy egész életen át (vagy csak átmenetileg) tanyán, vagy falun 6—15 éves gyermekek tanításával és nevelésével foglalkozzanak.* Ez így lesz akkor is, ha csak a középiszkolai érettségi után lehet valaki tanítónak.

Mondanunk sem kell, hogy a középiszkolai érettségire épített tanítóképzés mellett a falusi és tanyai gyermek — kiből talán a legszebb tehetségek lappanganak — háttérbe szorul a városi gyermekkel szemben. Pedig a falu, tanya életét az a gyermek ismerheti meg a legjobban, aki ott nevelkedett. Nem nélkülözhetjük a tanya és a falu tehetséges fiainak munkáját, ha a magyar népkultúra emelésén dolgozunk!

Régebben azt tapasztaltuk, hogy a legtehetségesebb tanítójelöltek a nép ama fiaiból kerültek ki, akik közvetlenül elemi népiskolából, felvételi vizsga alapján, vagy — középiszkola hiányában — polgári iskolából kerültek valamely tanítóképzőbe.

Ma azért jobbak az állapotok, mert a tanítói fizetés lényegesen javult. Azt azonban jelenleg is tapasztaljuk, hogy míg a polgári iskolából jeles tanulók kérik felvételüket, addig a középiszkolából túlnyomó többségben a gyengébb tanulók folyamodnak felvételért. Sokakban egy-egy latinból vagy franciából nyert elégtelen osztályzat ébresztgeti (?) a tanítói pályára való hajlamot.

Nap-nap mellett tapasztalva ezeket, biztosra vehetjük, hogy a középiszkolai érettségire alapított tanítóképzés alaposság és tehetőség tekintetében visszaesést jelentene! Kivétel csak a leánynövendékeknél találunk, kik zenével, kézimunkával már előzőleg is foglalkoznak. Ezek legnagyobb része előtt azonban a tanítói pálya nem életcél.

Akik közülük élethivatásnak tekintik a tanítói pályát, azoknak is szükségük van arra, hogy a nevelésben, tanításban, hitoktatásban, testnevelésben, gazdasági ismeretekben az iskolán kívüli népművelésben, rajzban és kézimunkában, ének- és zenében készségeket sajátítsanak el. Hozzájárul ehhez még a háztartásban való jártasság megszerzése. Két esztendő korántsem elegendő ahhoz, hogy a leendő tanítónők a mai fokozott igényeknek megfelelő készségek birtokába juthassanak.

Szépen virágzó tanítónőképzőink nemcsak sok értékes tanítónőt bocsátanak ki, hanem a jövő magyar társadalma számára gyakorlatiasan képzett édesanyákat is nevelnek.

A középiskolai érettségi vizsgára épített tanítónőképzés két évfolyama nemcsak, hogy megfosztja az eddigi képzést a gyakorlatiasságtól és sokoldalúságtól, hanem *nagyon sok tanítónőképző további jennymaradását is kétségessé teszi*, mivel az a néhány vidéki leányközépiskola (leánygimnázium, leányliceum és leánykollégium) aligha lesz képes a most kisebb helyeken működő tanítónőképzőket benépesíteni. Pedig sem az állam, sem az Egyház érdeke nem kívánja, hogy ezek a vallásos és hazafias szellemben működő tanintézetek beszüntessék áldásos működésüket. Ellenkezőleg! A gondos házi nevelésben részesült, és szerény vidéki viszonyok között nevelkedett leánygyermek jobban ismerik népünk különleges életviszonyait és alkalmasabbak a falu, vagy tanya leánygyermekének a nevelésére, mint azok a városi (fővárosi) leányok, akik akár a jelenlegi képzés mellett, akár a középiskolai érettségi alapján álló tanítóképző-főiskolán szerzik meg képesítésüket és vidéki viszonyaink ismerete nélkül kerülnek ki falusi, vagy tanyai iskolákhoz. Az ilyen felületesen képzett, nagy igényekre nevelt tanítónők csak átmeneti állásnak tekintik a falut, vagy a tanyát és legfőbb törekvésük az, hogy minél előbb máshová helyeztessék magukat. E nyugtalanságnak nem éppen utolsó okát kell a *gyakorlati élet követelményeivel* csak igen kis mértékben számoló leánynevelésben keresnünk. Már pedig, ha a tanító- és tanítónőképzés célját el akarja érni, akkor elsősorban a magyar gyakorlati élet szempontjait kell szem előtt tartania. A középiskolai érettségire épített kétéves tanítóképzés ettől a céltől messze elvezetne és megakasztaná azt a szép fejlődést, melyet még kisebb vidéki városokban is láthatunk. *Nőszervezetesrendjeink nagy anyagi áldozatok árán — járadást nem kímélve — állítják jel tanítónőképzőiket, ahol vidékük értékes leányait — vallásos és hazajias szellemben — alapos felkészültségű tanítónőkké és jó családayákká nevelik. Ezt a fejlődést megakasztaná a középiskolai érettségire épített kétéves tanítónőképzés!* Az állam és az Egyház elvesztené ezáltal azokat az aránylag igen kevés állami támogatással fenntartott és a keresztény nevelés szempontjából nagyértékű kultúrmunkát kifejtő nevelőintézeteket, melyeket pedig semmiféle más intézettel pótolni nem lehet.

A történeti fejlődés is azt igazolja, hogy a tanítóképzés hosszabb időre csak az elemi iskolával tartotta meg a kapcsolatot. Egyes intézetekben nem vált be a gimnáziumokkal kapcsolatos tanítóképzés. Fokról-fokra kimutatható, hogy katolikus tanítóképzőink — a magyar gyakorlati élet követelményeinek és a tanítóképzőintézeti növendékek képzési fokának emelésével — a normális iskolákból fejlődtek a mai színvonalra. Ez a több, mint másfél évszázados történeti fejlődés biztosítékot nyújt ahhoz, hogy helyes úton haladunk. Az eddigi fejlődés és tapasztalás mellőzése csak árthat a tanítóképzés ügyének!

A tervezett reform különösen a kántorképzés szempontjából aggodalmas. A tanítóképző-főiskolán aligha lehet a hallgatókat arra kényszeríteni, hogy a kántorságban is képeztessék magukat. De ha vállalnák is ezt a képzést, nem jutnának célhoz, mert hiányozni fog egyrészt az ehhez való készség, másrészt — 2 év alatt — kevés idő áll rendelkezésükre ahhoz, hogy a kántorságba beledolgozthassák magukat.

A külön kántorképzés megszervezése — esetleg a zeneakadémiá-

val kapcsolatosan — szép, eszményi törekvés, de ma céltalan. A tanítóképző-főiskolát végzett hallgatók — kiket tanítóképzői tanulmányaik alatt bizonyára segíeyezni kell — nem lesznek abban a helyzetben, hogy még 2—3 évet a zeneakadémián tölthessenek. De az ezzel összefüggő költségeket sem a szülők, sem az Egyház, sem az állam nem vállalhatja.

A jelenlegi kántorképzés viszont teljes sikerrel kecsegtet, ha a Tanterv gondos kidolgozása mellett — a tanítóképző-intézetek a kántorképzéshez elegendő órát és gyakorlási lehetőséget tudnak beállítani.

Hogyan történjek a tanítóképző-főiskolai szaktanárok kiképzése? Kétségtelen, hogy e tanároknak ismerniök kell szaktárgyuk módszerét és annak minden elemi népiskolai vonatkozását. A munkájukhoz szükséges látókörre és minden részletre kiterjedő módszeres készségre csak akkor tehetnek szert, ha nemcsak szaktárgyuk módszeres feldolgozását fogják — a tanítási gyakorlatokkal kapcsolatban — vizsgálni, hanem ha a többi szaktárggyal való kapcsolat kutatásában is állandóan gyakorolják magukat.

Ha a tanítóképző-főiskolának nem volna alsó tagozata, akkor minden szaktanárt tárgya középfokú feldolgozásának tanulmányozására — a megfelelő középiskolába kellene küldeni. Amde az így nyert és különböző célokat szolgáló benyomások semmiképpen sem szolgálnák a tanítóképzőintézeti tanárképzés előnyét.

A másfél évszázad óta kialakult eddigi tanítóképzőre feltétlenül szükségünk van. *De hogy a tanítóképzőintézeti növendékek a magasabb képzéstől meg ne fosztassanak, azért a tanítóképzőintézet négy alsó osztálya után leteendő tanítóképzőintézeti érettségi egyetemre, vagy más főiskolára jogosíthatná őket.*

Felmerülhet ezzel kapcsolatban az az ellenvetés, hogy a jelenlegi tanítóképző minden tantárgyát az elemeknél kezdi, következésképpen nem végezhet annyi anyagot, mint a középiskola.

A népiskola, de a szükséges fokozatosság és biztosabb alapvetés szempontjából is szükséges, hogy a tanítóképző áttekintse a középfokú iskolák alsó négy osztályának anyagát. Ez azonban nem képezheti akadályát annak, hogy a tanítóképző alsó tagozata elvégezze a középiskola felső osztályainak anyagát.

A tanítóképző — ma már jobb növendékanyagával — 1—2 hónap alatt megerőltetés nélkül elvégezheti a szükségesnek látszó átismétlést.

Így azután a középiskola V-ik osztálya számára előírt tananyag feldolgozására elegendő idő maradna. De itt szükségesnek tartom annak a hangsúlyozását, hogy a középiskola felső osztályai részére előírt tananyagot mindig az elemi népiskola szükségleteire való tekintettel kellene tárgyalni. Ez a követelmény természetesen nem akadályozza a tanítóképzőintézeti tanárt abban, hogy a középiskola tananyagát a szükséges terjedelemben tárgyalja.

Ha ilyenformán a tanítóképző anyaga terjedelemben és tanításban egyeznék a középiskola tananyagával (sőt azt felül is mulná) — akkor a tanítóképzői érettségit tett jelölt teljes joggal és minden nehézség nélkül folytathatná tanulmányait az egyetemen, vagy főiskolákon.

Ez továbbtanulási lehetőséget biztosítana annak a növendéknek is, ki időközben belátná, hogy a tanítói pályához nincsen hívatása, de a tanítóképző tanártestületének is szükséges volna ez arra az esetre, ha valamelyik tanítóképzőintézeti növendéket nem tartaná alkalmasnak a tanítói pályára.

Mindent egybevetve a következőképpen gondolom a magasabbjokú tanítóképzést megoldhatónak:

1. *A tanítóképzőintézet kéttagozatú szakiskola. Alsó tagozata négy évfolyamú, mely a nyolcosztályú népiskola nyolcadik, vagy a középfokú iskolák IV. osztályából toborozza növendégeit.*

2. *Az alsó tagozat IV. osztályú tanulói tanítóképzőintézeti érettségi vizsgálatot tesznek magyar nyelv- és irodalomból, a magyar nemzet történelméből, mennyiségtanból, fizikából és valamely élő nyelvből (német, olasz, francia, angol). Nem zárkóznék el ama követelmény elől sem, hogy a leendő tanítók alkotmánytanból és hazánk földrajzából is érettségi vizsgálatot tegyenek. Ez az érettségi vizsgálat egyenlő értékű a középiskolai érettségi-vizsgálattal, melynek sikeres letétele az egyetemi és főiskolai tanulmányokra jogosít.*

3. *A felső tagozat két évfolyamból áll és főiskolai jellege van. Hallgatói tanítóképzői, vagy középiskolai érettségit tett ifjak lehetnek. A kivételesen középiskolai érettségivel jelentkezők osztály- és érettségi-különbözeti vizsgálattal igazolják a tanítói pályára való rátermettségüket.*

4. *Oklevelet a tanítójelölt csak a felső tagozat (tanítóképző-főiskola) elvégzése után teendő tanítói szakvizsga alapján nyerhet.*

Mi legyen a tanítóképzés felső tagozatának belső tartalma?

A tanítóképzés kereteit az újabb, korszerű követelményeknek megfelelően bővíteni kell, hogy az életbe kilépő tanító a küzdőtéren megállhassa helyét.

A tanítóképzés legfőbb célkitűzése az, hogy a leendő tanítót képessé kell tenni az elemi népiskola növendékeivel, a serdülő ifjúsággal, valamint a felnőttekkel való bánásmódra, továbbá arra, hogy mint jellemileg szilárd egyén megvalósítsa a képzési folyamat alatt elhíntett eszméket.

A tanítóképzés kettős célkitűzéssel dolgozik. Az egyik úton művelt férjüvé akarja képezni a tanítót, aki birtokában van mindazoknak az ismereteknek, melyek középiskolai értelemben éretté teszik, a másik oldalon pedig a szakképzés nyúlik előre, mely a népiskolai és iskolánkivüli működés helyes betöltésére jegyverzi fel az intézetből távozó ifjú népnevelőt. Ehhez a szakképzéshez kapcsolódik az a sokoldalú képzés, mely nélkül a tanítói pályára való előkészítés el sem képzelhető. Ennek az összesűrített képzési folyamata olyan tartalommal kell rendelkeznie, mely biztosítja azt, hogy a tanító a képzés befejeztével nemcsak az elemi népiskolában, hanem a serdülő ifjúság, sőt a felnőttek vezetésében is megállja helyét.

A tanítóképzésnek eme kettős célját mind az alsó, mind a felső tagozatnak szem előtt kell tartania. *A felső tagozat az alsó tagozattal a legszorosabban összejugg, azt kiegészíti és teljessé teszi. A tanítóképző felső tagozata tehát — az alsó tagozatra támaszkodva két célt hívatott megvalósítani. Egyrészt nyújtania kell a nevelés és tanítás elméleti és gyakorlati részét, másrészt teljes befejezettséget kell adnia a tanítóképzésnek.*

A nevelés és tanítás elméletének előadását az alsó tagozatban a test- és lélektan tanítása alapozza meg. E tárgyakat a felső tagozatban az alkalmazott lélektan előadása tetőzné be, mely a gyermekek lélektanán kívül a serdülő ifjúság és a felnőttek lélektanát is jelölné. A nevelés és tanítás elméletét teljessé tenné a rendszeres gyermektanulmányozás, a nevelés és tanítás történelmének, az iskolaszervezettannak és népiskolai adminisztrációnak behatóbb tanulmányozása, a pedagógiai olvmányok magyarázata és végül: a három csoportba osztott (nyolcosztályú) gyakorlóiskolában folytatott tanítási gyakorlat.

A nevelési és tanítási elvek helyes alkalmazásához ismernie kell a tanítónak azt az emberanyagot (gyermekeket, serdülő ifjúságot és felnőtteket), melyet — nevelő- és tanítómunkájával — hívatott lesz magasabb eszmények felé emelni. Itt nemcsak a felsoroltak lelki alkatára gondolok, hanem azokra az életkörülményekre is, melyek között élnek. *A magyar ethnográfia tanulmányozása* megismerteti a leendő magyar tanítót azok lelkivilágával és életkörülményeivel, kiket nevelnie és tanítania kell. Megismerné vallási, erkölcsi, társadalmi, gazdasági és kulturális életüket, dicséretes és helytelen szokásaikat, babonáikat, esetleges erkölcsi eltévelyedéseiket. Az ethnográfiai ismeretel szilárd támpontokat adnának a tanító nevelői munkájához. Ezek révén tudni fogja, hogy mit kell fejlesztenie és tökéletesítenie a reábizottak vallás-erkölcsi, szellemi, társadalmi és gazdasági életén, milyen hibák ellen kell a küzdelmet felvennie és milyen hiányok pótlásáról kell gondoskodnia.

A tanítóképesítéssel mindenkor párhuzamosan kell haladnia a hitoktatásra, a kántori teendők végzésére, a levanteoktatásra, iskolán kívüli népművelésre és a gazdasági oktatás sikeres vezetésére való képesítésnek.

Aki ismeri tanyai és fiókegyházi vallási életünket, annak nem nehéz ahhoz a természetes megállapításhoz eljutnia, hogy ezidőszertint falun, különösen tanyán és kisebb községekben nem lehet a vallás-erkölcsi élet fejlesztését a tanító kikapcsolásával eszközölni. Hogy mennyire hiányzik a tanítónak e téren való munkássága, azt azok a helytelen vallási irányokba való eltévelyedések és bomlások bizonyítják, melyek napjainkban falun és tanyán sokszor felütik fejüket. Nazaréus és baptista tanok pl. aligha tudnának gyökeret eresztetni a magyar falvak és a magyar tanyavilág talajába, ha ott — a pappal együtt — a tanító is közreműködne a nép vallás-erkölcsi életének irányításánál. Ezt az irányító munkát az a kevés pap, aki a falusi és a tanyai nép rendelkezésére áll, nem képes elvégezni. A tanítónak a néphez való viszonya, a falusi és a tanyai nép életének teljes, az illető helység és tanyai körzet minden egyes tagjára kiterjedő ismerete azonban biztosítja azt, hogy e téren is sikeres munkát tudna végezni. A tanyák egymástól való nagy távolsága miatt egyedül a tanyai tanító az, aki a családokkal közvetlen érintkezést tarthat fenn.

A gyermekek révén ő képes a család életébe bepillantani és ugyancsak rajtuk keresztül ő tud a szülőkre is hatni.

Hogy a tanítójelölt mint hitoktató a reábizott gyermekek és felnőttek vallásos életét vezethesse és fejleszthesse, mindenek előtt őszintén vallásosnak kell lennie.

Ezt a magasztos célt nemcsak a tanítóképzőintézeti hitoktatásnak, hanem a tanítóképzés minden egyes tárgyának és szellemi tartalmának is szolgálnia kell. E célt kell előmozdítania elsősorban a neveléstan, magyar nyelv és irodalmi, történelmi, alkotmánytani és közgazdaságtani képzésnek. Ez a képzési irány teszi majd lehetővé azt, hogy a tanító lelkében a valláserkölcsei és tudományos ismeretek nem elszigetelten szerepelnek, hanem egységgé olvadnak, melyben az egyes részek szorosán az egészhez símulnak. Valláserkölcsei alapon felépített jellemnevelés másképpen el sem képzelhető, mert egységes jellem csak egységes világnézet mellett alakulhat ki.

A tanítójelöltet a sikeres hitoktatásra az alsó tagozatban a hit- és erkölcsstan tanítása készíti elő. Ezt betetőzi a felső tagozat hitvédelmi és hitelemzéstani képzése. Teljessé tenné az előkészítést az egyházi ének tanítására és a papnélküli istentisztelet megtartására való képesítés, továbbá a hittan köréből tartott tanítási gyakorlat. Az így hat éven át vezetett hitoktatóképzésnek természetes befejezése lenne a hitoktatóképesítő-vizsgálat.

Kimeríthetetlen az egyházi művészetnek az a gazdagsága, amelyet 19 évszázad fáradhatatlan, megszakítás nélküli munkája sem volt képes közkinccsé tenni. *Mennyi hit, mennyi Isten iránti szeretet nyilvánul meg az egyházi szertartásokban, különösen az egyházi énekben és zenében! Az utóbbiakban mennyi örökbecsű szépség! Vajjon évszázados kántorképzésünk törekedett-e arra, hogy a hívek milliói is élvezhessék a szertartások és az egyházi énekek szépségét, s megnyugvást, bizalmat meríthessenek azokból?*

Kántorképzésünk minden törekvése eddig az volt, hogy a felmerülő szükségletet kielégítse. *A nagyobb szaktudást, a vallásos hitet nem nélkülözheti ma már sem kántorképzésünk, sem ének- és zeneoktatásunk.*

Minél inkább érzi majd a serdülő ifjúság és a felnőttek tábora az ének és zene művelésének szükségességét, annál nagyobb gonddal kell folynia a tanítóképzőintézeti ifjúság világi és egyházi ének-, illetőleg zeneoktatásának.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy népünk szívesen énekel, csak legyen, aki rendszeresen tanítsa és képezze. Ezt a képzést a népiskolában kell megindítani s tovább kell építeni az ifjúságnál és a felnőtteknél. Mindennek háttérében pedig a tanító ének- és zeneoktatási készsége áll. Ezt a tanítóképzőintézetnek kell megadni, mielőtt a tanító még küldetésének területére lépne.

A jobb kántorképzéshez a nagyobb lendülettel tanítandó szertartástan adja meg az alapot. Ezt az előkészítő munkát folytatja négy éven át a tanítóképzőintézet alsó tagozatában a rendszeres ének- és zeneoktatás, mely felöleli a zongora-, harmónium- és orgonajátékot, az összhangzattant és az egyházi népéneket. Az így megalapozott ének- és zenei tudásra ráépíthetjük — a tanítóképzés felső tagozatában — a nm. Püspöki Kar által kiadott egységes Tanterv és Utasítás alapján beállított rendszeres kántorképzést.

Az ének- és zenekarvezetés technikájának elsajátítására szolgálhatna — karmesterek vezetése mellett — az egyesületi ének- és zenekarok vezénylésében való részvétel. (Pl. a leventék ének- és zenekarának vezetése, stb.) A kántorképzést a kántorképesítő-vizsgálat zárja le.

Az új elemi népiskolai tanterven végighullámszik az a gondolat, hogy gyermekeinket — a gazdálkodás ágaiban — már kora ifjúságuktól fogva képeznünk kell. Ennek a gondolatnak az alapját országunk agrárjellegében kell látnunk, hiszen népünk legfontosabb kereseti forrása a mezőgazdaság. Ez volna hivatva a tanya és a falu számára a mindennapi kenyeret és az élethez szükséges eszközök előteremtését biztosítani. Amde ez a megélhetési forrás — sajnos — elégtelennek bizonyul. Nem földünkől apadt ki a duzzadó, kalászbaszókö erő, hanem a művelés roppant meg. Ez lett nehézkes, ez maradt meg sokhelyütt mozdulatlan elavultságban.

Többet és jobbat kell termelnünk! A többtermelés gondolatát át kell vinnünk a köztudatba. De ezt egyes kezdeményezésekkel sohasem fogjuk elérni. Csak rendszeres munkával valósíthatjuk meg ezt a gondolatot. *Mostoha viszonyaink között csak a tanító az a tényező, akivel a többtermelés gondolatát szétsugározhatjuk.* Tanyán és sokszor faluhelyen ő képviseli a nagyobb tudást és a haladás eszméjét. Műveltségi foka rányomja bélyegét működési körére (tanyai, falusi iskolájának körzetére). Működési állomásán neki kell tehát szétvinnie a több- és jobbtermelés gondolatát. Hogy ezt megtehesse, behatóbb gazdasági ismeretekre és azok helyes gyakorlati alkalmazásában alapos jártasságra kell szert tennie. E célból tanítóképzőintézeti gazdasági oktatásunkat legalább annyira kell tökéletesítenünk, hogy a képzés folyamatának befejeztével a tanító képes legyen egy kisgazdaságot mintaszerűen vezetni és kezelni. Ez nem új gondolat, hiszen a gazdasági oktatás már évtizedek óta szerepel a tanítóképzés keretein belül. Kevés sikerhez jutott eddig, mert hiányzott az öntudatosság és a nemzet életében égő szükségszerűség gondolata. De kevés volt a gyakorlat is.

Tudom, egyes kartársaim nem szívesen hallják ezt. Őszintén megvallom, én is szívesebben rábíznám a gazdasági oktatást külön célra képzett szakemberekre. De honnan vegye ez a száz sebtől vérző ország azt a többletkiadást, amit egy ilyen oktatógárda beállítása jelentene? Ha azonban az ország fel is fut egy magasabb fejlődési fokra, melyen az ilyen gazdasági tanítói status beállítása nem lesz többé problematikus, akkor is még mindig felmerül az a kérdés: hogyan lesz képes a tanító agrárországunk gyermekeit a több- és jobbtermelésre ránevelni, ha maga járatlan az ilyen és ehhez hasonló kérdésekben, ha nem nyert bepillantást a kisgazdaságok életébe? 1857 óta szükségesnek tartották a gazdasági ismeretek rendszeres tanítását. Fejletlen gazdasági életünk még sokáig igényelni fogja az elemi és továbbképző iskolákban, továbbá a tanító- és tanítónőképzőintézetekben való rendszeres gazdasági oktatást.

A múltban igen sokszor egyes kiváló tanítók buzgósága, gazdasági érzeke nyomán honosodott meg nálunk egy-egy újabb állattenyésztési, vagy gyümölcsstermelési ág. Néhány község áldólag emlékezik meg ezekről az úttörő, lelkes tanítókról. Szegényes és fejletlen közigazdasági viszonyaink között — azt hiszem — még sokáig szükség lesz ilyen úttörő, lelkes tanítómesterekre!

A mező- és kertgazdasági ismeretek megszerzésére, továbbá az állattenyésztés elméleti és gyakorlati elsajátítására a tanítóképzőintézet alsó tagozatában a négy éven át végzett gazdasági oktatás

és a gyakorlat szolgálat. Teljessé teszik ezt a felső tagozatban folytatott gazdasági gyakorlatok, a tanítóképző-főiskolával kapcsolatos önálló gazdasági népközelében tartott tanítások, továbbá a közgazdasági, szociológiai és szociálpolitikai ismeretek behatóbb tárgyalása.

Az így vezetett gazdasági, közgazdasági, szociológiai és szociálpolitikai oktatást összefoglaló vizsgálat fejezné be, mely az elemi népközelével kapcsolatos gazdasági továbbképző közismereti és gazdasági tárgyainak a tanítására is képesítene.

Hogy a tanítónak teljes áttekintése legyen a tanya és jalu gazdasági vérkeringéséről, be kell vezetnünk őt a szövetkezeti életbe is. Arra kell képesítenünk, hogy szövetkezetek segítségével a népet rávegye terményeinek és szükségleteinek minél jutányosabb módon való értékesítésére, illetőleg beszerzésére. E célból ismernie kell a szövetkezetek létesítésének és helyes vezetésének módját.

Ezzel nem vetek fel új gondolatot, hiszen évtizedek óta — minimális előkészülettel — bekapcsolódott a tanítóság a szövetkezetek vezetésébe és belső életébe.

A szövetkezeti ismeretek rendszeres tanítását betetőzi a közgazdaságtan behatóbb tanítása, mely rávilágít a gazdasági életünket irányító vezérelvekre.

Feltétlenül szükséges, hogy a leendő tanítókkal megismertessük a keresztény eivéken jelépült társadalmi rendet, melynek a magyar élet is minden szépségét és összhangját köszöni. Ebből merít újabb erőt és szilárdságot a keresztény erkölcs alapján kialakult családi élet és egyéni gazdaság.

A tanító szociális működésére a polgári társadalomnak szüksége van. Falvakban és tanyán társadalmi tényező, kinek hivatásánál fogva irányítani kell. Irányítson társadalmi ismeretek nélkül?

Hogy a szociológia mennyire hiányzik jelenlegi képzésünkben, mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy a kikerülő tanítók tanácstalanul állnak a mai szociális problémákkal szemben. Nincsenek társadalmi ismereteik, amikor ma mindenütt a jelenlegi társadalmi rendszer betegségéről, csődjéről beszélnek. Nem ismerik azt a sok szociális fonalat, mely társadalmunkat keresztül-kasul szövö. Pedig hivatásukhoz tartozik a társadalmi irányító szerep, a szociális ellenléteket kiegyenlítése.

A közgazdaságtannal kapcsolatosan ma is tanítjuk a társadalomra vonatkozó alapismereteket. De hány órát fordíthat a szaktanár ezen alapismeretekre, ha az egész közgazdaságtan tanítására csak heti egy órát szán a Tanterv.

Jelenleg nem elég a leendő tanítókat csak a társadalmi alapismeretekbe bevezetni. Ma, amikor mindenki, szociológus és laikus, kapitalista és munkás társadalmi problémákkal foglalkozik, amikor úgyszólván az egész emberiség ajkán szociális kérdések égnek, amikor a szociális bajokat különféle rendszerekkel akarják meggyógyítani, *nem bocsáthatjuk ki a tanítókat megjelelő szociológiai jelkészség nélküi.* Különös tekintettel kell lenniük erre a katolikus tanító- és tanítónőképzőknek, melyek igényt tartanak arra, hogy növendékeik határozott életelveket valljanak, az emberét érdeklő legfőbb kérdésekben pedig tisztán lássanak.

A közgazdaságtan keretein belül kell kifejlesztenünk a kereszt-

tény szociálpolitika elveit, melyek nemcsak biztos tájékoztatást nyújtanak mai gazdasági életünkben, hanem ennek igazságtalanságait is igyekeznek letörni, a gyengébbek védelmére pedig törvényes intézkedéseket sürgetnek.

A keresztény szociálpolitika olyan társadalmi és gazdasági rendet akar kialakítani, amely az ember egyéni boldogulását, fizikai és lelki fejlődését biztosítja és azt a nagy igazságot érteti meg velünk, hogy csak annak a nemzeti életnek van jövője és fejlődési lehetősége, mely a valláserkölcsei alapon kifejlődött egyéni szabadságot védi.

Nemzeti önállóságunkat, kultúránkat, hagyományainkat, alkotmányos életünket csak megfelelő véderővel tudjuk megőrizni. Nyilvánvaló, hogy az a kevésszámú katona, rendőr és csendőr, mely a békediktátum alapján rendelkezésünkre áll, sokkal kevesebb, sem-hogy arra akár külső, akár belső ellenséggel szemben támaszkodhatnánk. Nagy történeti múltunkból megmaradt közös kincseinket csak fokozott védelmi erővel tudjuk a jövő nemzedéknek áthagyományozni. *A gazdasági erő gyarapítása mellett a nemzet védelmi erejének fokozása is szükséges.* Ime, a magyar tanító újabb kötelessége, melynek komoly, minél tökéletesebb betöltésére a tanítóképző ifjúságát elő kell készítenünk.

A leendő tanítót alapos kiképzésben kell részesítenünk, hogy azután a haza védelmére a nemzet fiainak minél szélesebb rétegét tehesse alkalmassá. Ez nemcsak fizikai, hanem elsősorban szellemi és erkölcsi oktatást jelent. A fizikailag, szellemileg és erkölcsileg erős nemzedék a legjobb véderő és a legreményteljesebb jövő.

Jelenlegi leventeoktatásunkban túlteng a fizikai oktatás, a szellemi és erkölcsi képzés rovására. Az itt mutatkozó egyenlőtlenség kisimítását a jövő tanítónemzedéktől várom, mely — belekapcsolódva az iskolán kívüli népművelésbe — a leventeképzésnek nemcsak fizikai, hanem komoly erkölcsi és szellemi tartalmat is ad.

A tanítónövendékek leventeoktatói kiképzésénél e célkitűzésre tekintettel kell lennünk.

A leendő tanítókat nemcsak testi ügyességük és edzettségük emelésével kell leventeoktatói működésükre előkészítenünk, hanem ezenkívül tanítóképzőintézeti oktatásunkban rá kell mutatnunk a leventék szellemi és erkölcsi oktatásánál érvényesítendő szempontokra is! A leventék iskolán kívüli oktatása átvezet az iskolán kívüli népművelés területére.

Ha a tanító a népiskolában elért pedagógiai eredményeket az élet számára is biztosítani akarja, akkor a serdülő ifjúságot a leventeoktatás, a felnőtteket pedig az egyesületi élet keretein belül tovább kell vezetnie. A néptanító ebből a szempontból a magyar társadalom termékenyítő tényezője. Észre kell vennie a falusi és a tanyai nép életében mutatkozó hiányokat, ferdeségeket és helytelen szokásokat s ezek ellen minden rendelkezésére álló eszközzel küzdenie kell. Egy ilyen eszköz az *iskolán kívüli népművelés, melynek kapcsán ráeszmélteheti a népet helytelen jellegű szokásaira és rossz szokásaira s egyúttal rámutathat azokra a segédeszközökre is, melyekkel a bajok ellen sikerrel küzdhet.*

A tanítónak s vele együtt az egész művelt magyar társadalomnak ebbeli kötelességét vezető tanügyi köreink már közvetlenül a

háború után észrevették. Itt-ott történtek is ilyen irányú kezdeményezések, de amint annak idején nem lehetett a tanítóságot megfelelő előképzés nélkül a leventeoktatással megbízni, éppen úgy nem lehet azt sem várni, hogy a ma tanítója megfelelő képzés nélkül képes legyen az iskolán kívüli népművelést vezetni, vagy legalább is abba tevékenyen bekapcsolódni. A leendő tanítókat erre rendszeres oktatással kell előkészíteni.

A leventeoktatás a most kikerülő magyar tanítónak egyik fontos iskolán kívüli feladata, melyre őt az alsó tagozat négy éven át folytatott rendszeres testnevelése és külön leventeoktatói tanulmányok készítik elő. Betetőzi ezt a felső tagozat azzal, hogy az alsó tagozatban szerzett testi ügyességet, földrajzi, fizikai és egyéb ismereteket kiegészíti a leventék szellemi foglalkoztatásával, a leventék lelki életére és életkörülményeire alkalmazott nevelői ismeretek közlésével és egy-egy leventecsapat önálló vezetésével, foglalkoztatásával.

Az iskolán kívüli népművelést az alsó tagozatban azáltal készíthetjük elő, hogy egyes tantárgyak tanításánál tekintettel vagyunk az iskolán kívüli népművelés követelményeire. A vetített képekkel való szemléltetés technikájába az alsó tagozat rendszeres tanítási óráin alkalmazott vetítések szolgálnának bevezetésül.

A felső tagozatra marad ezek után az iskolán kívüli népművelés szervezetének, hazánk művelődési viszonyainak és az ezeknek megfelelő népművelési előadások megszervezésének elméleti tárgyalása. A gyakorlati készség megszerzését pedig a tanítóképző-főiskolával kapcsolatosan, vagy attól függetlenül megrendezett — népművelési előadásokban való tevékeny részvétellel lehetne biztosítani. Hogy a leventeoktatói és népművelési munkában résztvehet-e a tanítójelölt, azt egy erre vonatkozó összejelölt vizsgálaton kellene igazolnia.

A tanítóképzés tudományos alapvetésénél szilárd alapelvekre van szükségünk. Ámde a tudomány alapvető részeinek, így a logikának, ismeretelméletnek alapfogalmai és alapelvei körül hatalmas viták indultak meg. Ezek mivoltáról és érvényességéről egész irodalmak keletkeztek. Annyi nézet, elmélet és hipotézis van velük kapcsolatosan forgalomban, hogy sok neves tudós a tudomány összeomlását hirdeti.

Hasonló válság van a társadalmi, politikai és gazdasági életben is. Komolyan számolnunk kell a szocializmus és kommunizmus törekvéseivel, továbbá az osztályharc alapján szervezkedő munkásság előretörésével. Felvetődnek a legégetőbb társadalmi problémák, melyek megoldásra várnak. Az állami életben egyre erősödnek az imperialista törekvések, szaporodnak a belőlük eredő torzsalkodások és nemzetközi bonyodalmak, miket — nem egy országban — kiélesedett nemzetiségi kérdések is fokoznak. A művészetben is új irányok, új iskolák keletkeznek, akárcsak az irodalomban. Futurizmus, verizmus, expresszionizmus, impresszionizmus és még egynéhány, immár megkövesedett »-izmus« jelzi azokat a nekilendüléseket és próbálkozásokat, melyek e század elején heves harcokkal igyekeztek érvényt szerezni a maguk egyedüli jogosultságának.

A görcsösen vergődő, az igazságot szomjúhozó emberiséget XIII. Leó pápa az 1879-ben kiadott *Acterni Patris* kezdetű enciklikájával a Szent Tamástól megkeresztelt aristotelizmus iskolájába küldi, mely örökijű méltósággal jár az egymást váltogató rendszerek között. Ez a bölcelet évszázadok óta érvényes igazságokat hirdet a helyes gondolkodásról, a tapasztaláson, érzéklésen túli végső okokról, Istenről; a természet, az ember, az erkölcsi és művészi tevékenység s a közösség elveiről. Végül pontos különbséget tesz az ész és hit között, de mindkettőt baráti szövetségbe egyesíti. Mindkettő jogát és méltóságát tiszteletben tartja, de a kettőnek egymáshoz való viszonyát és körét is megállapítja.

Ez a bölcelet finomítja a tanult ember érzékét a tapasztalaton túli valóságok iránt, kicsiszolja az értelmet; általános műveltséget ad a nélkül, hogy a dilettantizmus, vagy enciklopedizmus veszedelmének tenné ki a vele foglalkozót; végül szempontokat és iskolázottságot ad bármily kérdés alapos és rendszeres kezelésére.

Mi történjék a tanítónőképzéssel? A tanítónőjelölt is tanulja a tanítóképzés összes tárgyait a leventeoktatás és kántorképzés kivételével. De a képzési anyagból azokat kell hangsúlyozni, melyek alkalmasak arra, hogy a tanítónőjelölteket legsikeresebben előkészítsék jövő élethivatásukra. A hittant, a neveléstudományi tárgyakat, magyar nyelv- és irodalmat, rajzot, történelmet, kézimunkát, éneket, zenét, tornát, a gazdasági ismereteket és az iskolán kívüli népművelést a tanítónőképzés követelményei szerint kell tanítani.

A tanítónő feladataihoz tartozik az anyáknak a gyermekápolás és gyermeknevelés terén való felvilágosítása, továbbá a serdülő leányokkal és felnőtt nőkkel való foglalkozás, mesedélutánok megrendezése, a háztartási és kertészeti ismeretek tanítása és gyakoroltatása. E tárgyak, ügyességek módszerébe már a tanítónőképzőnek be kell vezetnie a növendékeket.

A tanítóképzőiskolák megszervezése alig okozna anyagi költségeket, ha a papneveléssel bizonyos viszonylatba hoznánk.

Vegyük a papnevelésnek ama képzési irányait, melyek a tanítóképzéssel közösek.

»A keresztény nevelésnek fő és közvetlen célja együttműködni az isteni kegyelemmel az igazi és tökéletes keresztény kialakításában.«
 »Ezért az igazi keresztény a keresztény nevelés következtében természetfölötti ember, aki állandóan és következetesen Krisztus példájának és tanításának természetfölötti jénjétől megvilágosított józan ész szerint gondolkodik, ítél és cselekszik: vagyis hogy a most használatos nyelven mondjak, igazán és tökéletesen jellemes ember.« (XI. Pius Pápa: Az ifjúság keresztény neveléséről.)

A történelem eseményeinek és a társadalmi élet korszakonkénti átalakulásának elfogulatlan szemlélője — mint Forster, a svájci nagy pedagógus — már régen megállapította, hogy az Egyház az emberiség legnagyobb nevelője. Szertartásai, istentisztelete, igehirdetése, szentségei, iskolái, mind nevelőileg hatottak és hatnak ma is.

De hogy az Egyház magasztos nevelői célját minél sikeresebben elérje, szolgálai nem hagyhatják figyelmen kívül a pedagógiai és didaktikai elveket.

A kinyilatkoztatott igazságok természete élő hiten kívül mély teológiai tudást, finom pedagógiai tapintatot és nagy tanítási ügyességet követel a papoktól, mégpedig annál hatványozottabb mértékben, minél fejletlenebb lelkekkel kell az isteni nagy igazságokat úgy közölni, hogy azokat hívő lélekkel elfogadhassák.

A hitközség lelkipásztora hittudományi képzettségénél fogva arra hivatott, hogy *a neki alárendelt tanítók, hitoktatók munkáját szakszerűen ellenőrizze*. Amde tisztán hittudományi képzése erre még nem képesíti.

A mai fejlettebb magyar élet és neveléstudomány sokoldalú és neveléstani, továbbá tanítástani szempontból tökéletes munkát követel a tanítótól. Következésképp a papnak is magasabb pedagógiai és didaktikai képzést kell adunk.

Az isteni kinyilatkoztatás kimeríthetetlen kincstára a keresztény pedagógiának: Szilárd életelvekkel rendelkezik, melyek évszázadok óta biztos irányítást adnak. Kegyelemeszközei segítségével pedig a keresztény lélek biztosíthatja egyrészt azt a segítőkegyelmet, melyre az életeszmények megvalósításáért folytatott küzdelemben szüksége van, másrészt azt a kegyelmi állapotot, mely összhangot teremt a lélekben és annak zavartalan fejlődését biztosítja. Pedagógiai szempontból megbecsülhetetlen a bűnbánat szentsége!

Az örök igazságok hirdetésével és a kegyelemeszközök alkalmazásával katolikus nevelésünknek határozott célt adunk. Kétségtelen, *minden elemi népiskolai tárgykört pedagógiai céllal tanítunk*. De a nevelőoktatás szempontjából egyik tárgykör sem *bir olyan nagy jelentőséggel, mint a hittan*. Ez adja az oktatás gerincét és irányát, szellemét és örökérvényű tartalmát, mely az egész életre kell, hogy *kihasson*. Amde ez a hatás élő hit mellett csak pedagógiai tapintattal, *felépíteti és helyes módszerű hitelemzéssel érhető el*.

Ez a hitelemzés nem történhetik izoláltan. Minden tárgykörnek a hittani igazságokat mélyíténie, az erkölcsieket pedig öntudatosá kell tennie. A tartós sikerre törekvő hitelemzés ilyen módon a népiskolai tárgyköröknek nemcsak tartalmára, hanem módszerére is támaszkodik. Egyiket sem hagyhatja figyelmen kívül.

Egységes világnézet csak egységes szellemű és tartalmú nevelés alapján alakulhat ki és ezért azt látjuk, hogy az Egyház elemi, közép- és főiskolákat, illetőleg egyetemeket létesített és ma is létesít. Ahol az Egyház megveti a lábát, ott iskolát alapít, hogy a hívőkben — kora ifjúságtól fogva — kialakíthassa a katolikus világnézetet. Gondoskodását kiterjeszti minden rendű és rangú férfi- és leányifjúságra.

A katolikus iskola előcsarnoka a templomnak. A kettő szorosan összetartozik, éppen ezért *a pap és a tanító nevelőmunkája nem térhet el egymástól*.

Hogy ez a cél megvalósítható legyen, *mindkettőnek ugyanolyan szellemű és tartalmú nevelés- és tanítástani kiképzésben kell részesülnie*. Tehát a *leendő papnak is szüksége van lélektani ismeretekre*, melyek a gyermekek lélektanán kívül felölelik a serdülő ifjúság és a felnőttek lélektanát is. A lélektani ismereteket kiegészítjük a magyar etnográfiai ismeretek.

Ilyen megalapozás után sikerrel tanulhatnak a papnövendékek a nevelés és tanítás történetét, az iskolaszervezetét és a népiskolai adminisztrációt. A gyakorlóiskolában folytatott tanítási gyakorlat által pedig a tanítás technikáját sajátíthatják el.

Ha a papnövendék megismerkedett a nevelés- és tanítástannal, a népiskolai módszer teljes elméletével és gyakorlatával, akkor könnyű lesz öt a gyakorlati élet szempontjából legfontosabb tárgy módszerével megismertetni.

Nagy pedagógiai tapintatot igényel a vallási igazságok olyan tárgyalása, mely a gyermekek hitét mélyíteni, erkölcsi érzékét fejleszteni, vallásos életét pedig öntudatosná akarja tenni. De csak a katekizmusra és a biblia tanítására korlátozott hitoktatással ezt az eredményt el nem érhetjük. Ehhez a papnak és tanítónak az elemi és továbbképzőiskolában, továbbá az iskolán kívüli népművelésben megnyilvánuló összhangzó munkája szükséges.

Az iskolán kívüli népművelés révén érintkezhet a pap azokkal is, kik az Egyháztól elidegenedtek s éppen ezért templomba nem járnak. De másrésről a pap jelenléte biztosítja az iskolán kívüli népművelés pozitív keresztény jellegét.

Az iskolán kívüli népművelés sikeres végzéséhez azonban magyar ethnográfiai ismeretre és szónoki készségre is szükség van.

A magyar élet ismerete nélkül a lelkipásztor — akár csak a tanító — működésének elején csak a sötétben tapogatódzik. Lelki vezetésre vállalkozik a nélkül, hogy előzetesen megismerkednék a nép vallási életével, műveltségi viszonyaival és egyéb életkörülményeivel. Hogyan gyógyítson a lelkipásztor, amikor nem ismeri a lelki kórságot előidéző bajokat?

A gazdasági, politikai, társadalmi és bölceleti téren mutatkozó bizonytalanság és tájékozatlanság közepette a papságnak a hivatása és kötelessége az, hogy a keresztény erkölcsbölcsélet segítségével rávilágítson a keresztény polgári társadalom eredetére és kialakulására, mai szervezetére, alappilléreire, betegségeire és a bajok orvoslási módjára. Másszóval a papnevelőkben *éppen úgy tanítani kell a szociológiát és a szociálpolitikát, mint azt a tanítóképzésnél említettem.*

Isten ígéjének a templomban, iskolában és azon kívül való hirdetési kötelessége feltételezi, hogy a papot rendszeresen előkészítik. Biztos sikerrel kecsegtet ez az előkészítés ott, hol a serdülő ifjúságot már a középfokú iskolákban részoktatják a szabatos, világos és folyékony beszédre. *A beszéd-készség birtokában már könnyű lesz a hit-elmzési és hitszónoklati készség elsajátítása.*

Hittudományi főiskolánk eddig is művelték a hitszónoklatot. De kívánatos volna, hogy a hitszónoklaton kívül a szónoklatok egyéb fajait is *felkarolják.* Itt különösen a pap iskolán kívüli tevékenységére gondolok, ahol működése a tanító és a falu, vagy tanya egyéb vezető-férfiainak működésével találkozik.

Az egyházi törvénykönyv hangsúlyozza a jövő papságának *alapos bölceleti kiképzését.* És méltán! Hiszen talán senkinek a világon sem szükséges annyira a logikus gondolkodás, helyes ítélet, meggyőző bizonyítási készség, mint a XX. század papjának. Kristálytisztá alap-

fogalmak kellenek ma, hogy az igazságokat jól megérthesse, megértethesse és biztosan megvédhesse az, kit az Ur szolgájának rendelt.

Szent Ágoston külön értekezésben méltatja a bölcsélet nagy jelentőségét, főleg a hittudomány mélyebb megértése szempontjából.

A keresztény bölcsélet segítségével a katolikus világiak mind mélyebben hatolnak bele a vallási igazságok kimeríthetetlen tartalmába.

Ha ezek szükségét érzik a bölcséleti kiképzésnek, akkor annál inkább szükséges ez, a pap első segítőtársa, a tanító számára, ki sokszor mint hitoktató és kántor a vallási élet szempontjából nagyjelentőségű működést fejt ki. A papnak és tanítónak ugyanegy bölcséleti kiképzése biztosítaná a falu, vagy tanya két vezetőjének áldásos működését, harmonikus összedolgozását.

A vallás örökérvényű gondolatait az Egyház már korán mélyértelmű szertartásokkal és a művészet remekeivel szemlélteti. Van-e kifejezőbb az egyházi zenénél és éneknél, van-e változatosabb kifejezési formája a vallási gondolatoknak és érzelmeknek, mint az egyházi festészet, szobrászat, ötvös- és egyéb művészet?

A keresztény időszámítás történetének tanúsága szerint minden korszak művészi kifejezést keresett a vallási gondolatoknak és érzelmeknek. Tapasztalati tény továbbá az, hogy a vallását szerető nép szívósan ragaszkodott a szertartásokhoz és a vallási gondolat és érzelem egyéb művészi megnyilatkozásaihoz.

A nép — ha tud énekelni — szívesen dicsőíti énekével Istent és örömmel ad kifejezést vallási érzelmeinek, ha alkalma volt a helyes kifejezési mód elsajátítására. A papnak, mint hitoktatónak és a tanítónak, mint kántornak és esetleg hitoktatónak tanítania kell az iskolában az egyházi népének. Ez a tanítás csak abban az esetben lehet sikeres, ha mindkettő ismeri a teljes szertartást és énekelni tudja mind a liturgikus, mind az egyházi népének.

A közös egyházi népének jótékony hatással van a hívő nép vallásos érzelmeinek ápolására és hitének mélyítésére.

Ezt célozza a liturgikus ének is, mely a papnak és a kántornak közös munkája. Azt hiszem, nem túlzok, ha rámutatok arra, hogy sem papnövendékeink, sem kántoraink — kevés kivétellel — nem ismerhették meg a liturgikus ének és zene szépségét, mivel az erre fordított heti óraszám nagyon csekély, az egyházi ének tanítása pedig kezdetleges volt. A legtöbb pap közvetlenül pappászentelése, egyesek pedig csak első szentmiséjük előtt tanulták meg a legszükségesebb liturgikus énekeket. A tanítók csak akkor kezdtek komolyabban foglalkozni a liturgikus énekkel és zenével, amikor kántori teendőket is kellett végezniök. A tapasztalat bizonyítja, hogy az ilyen felületesen előkészített liturgikus ének- és zene nem szolgálja azt a célt, melyre az Egyház rendelte.

A papnak és tanítónak egyaránt kötelessége, hogy liturgikus énekével emelje a hívők vallásos érzelmeit és képessé tegye őket arra, hogy szívvel-lélekkel bele tudjanak kapcsolódni az istentisztelet gondolat- és érzelmkörébe.

A papszentelésnek tekintettel kell lennie a lelkipásztornak a gyakorlati életben betöltendő hivatására is. Másszóval nem küldhetjük ki a

papot a nélkül, hogy a gazdasági élet irányítására elő ne készítsük. Talán kissé különösnek hangzik ez. Hiszen a papnak mindenekelőtt a lelkiekkel kell törődnie. A hívő nép lelkivezetése legfőbb feladata. Ámde sokkal kezdetlegesebb viszonyok között élünk, semhogy papjaink távol maradhatnának a gazdasági élet irányításától. Legalább vidéken, községekben, falun és tanyán nem.

Már eddig is sokszor volt alkalmunk tapasztalni, hogy mennyi jót tehetnek a lelkipásztorok híveik anyagi jóléte körül, *ha a lelki vezetésükre bízottakat nehéz életküzdelmeikben közgazdasági tudásukkal is támogatják. E működésükkel hathatósan alátámasztják munkájukat, meri nehéz, sőt legtöbbször lehetetlen lelkipásztori eredményeket elérni ott, ahol a mindennapi kenyér bizonytalan.*

Senki sem kívánja, hogy a lelkipásztor maga munkálja meg javadalmi földjét. De feltétlenül jó, ha érti annak helyes megmunkálási módját és ellenőrizni tudja munkásait. Viszont senki sem veszi rossz néven a lelkipásztortól, ha szabad idejében eldolgozgat házikertjében és így az okszerű kertgazdálkodásra példát ad híveinek.

A magyar plébániai javadalmak nagyrésztét nem ok nélkül állapították meg szántóföldekben. Ezáltal nemcsak az állás szilárdságát akarták biztosítani, hanem a lelkipásztornak módot is akartak nyújtani ahhoz, hogy híveit a jobb- és többtermelésre megtaníthassa.

Magyar társadalmunk gazdasági fejlődésének utolsó négy évtizede kézzelfoghatólag bizonyítja, hogy mennyire megbénul a lelkipásztor munkája, ha a gazdasági küzdelmekben hathatósan nem támogathatja híveit. Sokan úgy látják, hogy a vallás-erkölcsi igazságoknak semmi közük sincsen a gazdasági élethez. Hogy milyen végzetes tévedésekre vezetett ez a nézet, azt ma már tudjuk.

A lelkipásztor és a tanító csak úgy teljesítheti népvezetői feladatát, ha a küzdő nép élére áll és tudásával, lelkesedésével biztató szavával a boldogabb magyar élet felé vezeti azt. Ezzel a vallás-erkölcsi igazságok érvényesülését a gazdasági és társadalmi életben a legsikeresebben biztosítani tudják.

Most már feltehetjük a kérdést: *Mit nyer a papnevelés azáltal, hogy a fentvázolt szempontok szerint kibővül és a főiskolai nivóra emelt tanítóképzéshez közelebb jut?*

1. Teljes neveléstani, tanítástani és módszertani képzés képessé teszi a lelkipásztort arra, hogy a reábizott gyermekeket *szakszerűen vezethesse be a hit elemeibe és a vallás gyakorlatába.* Mint iskolaszéki elnök pedig értékelni tudja majd a lelkipásztorkodás szempontjából a katolikus iskolát, a neki alárendelt tanerőkről pedig szakszerű bírálatot mondhat.

2. A teljes lélektani, pedagógiai, magyar néprajzi, szociológiai és szociálpedagógiai képzés *a legtermészetesebb alapot biztosítja a lelkipásztori működéshez* és a szentségek, különösen a bűnbánat szentségének minél gyümölcsözőbb kiszolgáltatásához.

3. A teljes tanítástani, módszertani képzés a legtermészetesebb előiskolája *a szónoki képzésnek.* Ennek pedig a serdülő ifjúság és a felnőtt lélektanával, a magyar néprajzzal való kapcsolata biztos bázist ad az *iskolán kívüli népműveléshez*, melynek segítségével a lelkipásztor a templomon kívül a serdülő ifjúságra és a felnőttekre is kiterjesztheti működését.

4. A teljes neveléstani, tanítástani képzés és a serdülő ifjúság lelki életének ismerete a legbiztosabb alap a középiskolai és szakiskolai hittanári képzés felépítéséhez. A Hittanárok és Hitoktatók Egyesülete által időközönként Budapesten tartott szünidei hittanári kurzusok közmeignyugvára megoldhatják ezt a függő kérdést.

5. A teljes egyházzenei és liturgikus képzés képessé teszi majd a lelkipásztort arra, hogy épületesen végezhesse a különféle istentiszteleteket, ellenőrizhesse kántorának működését és esetleg hathatósan támogathassa a Cecilia Egyesület törekvéseit.

6. A szociológiai, (esetleg gazdasági), közgazdasági, szövetkezeti és szociálpolitikai képzés lehetővé teszi a lelkipásztor számára azt, hogy a hívek gazdasági és társadalmi küzdelmében segítséget nyújthasson.

7. A keresztény bölcséleti képzés befejezést ad a tanítóképzői és szilárd, egészséges alapot a hittudományi képzésnek.

Eddig arra mutattam rá, hogy milyen tanulmányok szükségeselek elképzelésem szerint a papnevelés megalapozásához.

Ez az alapvetés szabadon hagyja azt az időt, amit az egyházi törvénykönyv 1365. kánonja a tulajdonképeni hittudományi tárgykörök (theológia dogmatica, morális, studium sacrae Scripturae, historiae ecclesiasticae, iuris canonici, theológia pastoralis additis practicis exercitationibus de ratione audiendi confessiones, visitandi infirmos, assistendi moribundos) előadására szánt. Kiegészítésül szerepelhetne még a szoroson veit papi, illetőleg lelkipásztori köteleességek gyakorlása; így egyházi szónoklatok tartása, hitelemzés valamely népiskolában, a liturgikus és egyházi népéneknek, valamint az összes egyházi funkcióknak a gyakorlása, a karitatív és egyesületi életben, a szívgárdában és katolikus cserkészmunkában való részvétel, stb.

Amiket a jentidézett kánon a papképzés tárgyai között említ (philosophia rationalis, studium liturgiae, sacrae eloquentiae, cantus ecclesiastici et ratio tradendi pueris aliusve catechismum) azok — mint kifejtettem — a hittudományi képzés szilárd alapját képezik, tárgyuknál fogva pedig a tanítóképzés anyagával összevágznak, éppen ezért azzal együtt tárgyalhatók, és pedig olyanformán, hogy mindkét főiskola hallgatói ugyanazoktól a tanároktól hallhatnák a már jelzett közös studiumokat.

Ha most azt kérдем, hogy mit nyerne a tanítóképzés e studiumok közös hallgatása által, akkor a következőket állapíthatjuk meg: 1. a tanítóképzés újabb pénzbeli áldozatok nélkül főiskolai rangra emelhető; 2. a tanítóképzés közszelleme nagyobb kilengéseknek, vagy hanyatlásnak nem lesz kitéve; 3. az így képesített tanító a pappal együtt, annak segítségével és tökéletes megértés mellett dolgozhat a mai nehéz magyar élet által kijelölt célok megvalósításáért; 4. a tanítóképzés olyan befejezettséget nyerne, mely alkalmas lenne egyrészt a keresztény tanítói jellem kialakítására, másrészt arra, hogy a tanítót mindama ismeretek és készségek birtokába juttassa melyek a mai igényeknek megfelelő működéséhez feltétlenül szükségesek. A tökéletesebb nevelési és tanítási készség birtokában ott, ahol szükséges (tanyán, fiókegyházakban), szakszerűen taníthatja a hittant, előkészítheti a gyermekeket a vallási gyakorlatokra és megtarthatja a papnélküli istentiszteletet. Fejlettebb viszonyok között —

ha szükséges — *ellátja a kántori teendőket*; a lelkipásztorral, a falu és a tanya többi vezetőemberével együtt irányíthatja — a Népművelési Bizottság útmutatása szerint — *az iskolán kívüli népművelést*, a Testnevelési Felügyelőség ellenőrzésével pedig *a leventék szellemi, erkölcsi és testi képzését*. A továbbképzőiskolákban szakszerűen taníthatná — a közismereti tárgyak mellett — *a gazdasági szakanyagokat*, a falu és a tanya gazdasági életében pedig *irányító szerepet tölthetne be*.

5. A mező- és kertgazdaságban, közgazdaságban és a szövetkezeti ismeretekben képzett falusi és tanyai tanítók segítségével — elmaradt mező- és kertgazdaságunk fejlesztésére és kezdetleges közgazdasági életünk egységes irányítására — *gazdasági szervezetet építhetnének ki*. (Gazdasági kamarák.)

Az Országos Földbirtokrendező Bíróság által juttatott kis- és törpebirtokok tulajdonosainak szakszerű oktatását és ellenőrzését rájuk lehetne bízni.

6. *A világi- és egyházi énekekben s zenében nyert teljes képzés képessé teszi a tanítót azok szakszerű tanítására, esetleg továbbfejlesztésére, népdalok és egyházi népénekek gyűjtésére. Néprajzi tanulmányai révén a tanító képes lesz maga is néprajzi adatokat gyűjteni és így a magyar néprajzi kutatást teljesebbé tenni.*

7. Érettségi és főiskolai végzettség birtokában a tanító *a magyar közéletben olyan társadalmi pozíciót tölthetne be, melyet eddig nélkülöznie kellett.*

8. *Olyan testi és lelki érettséggel lépne a tanító az életbe, mely biztosítékot nyújtana arra, hogy magasrétű hivatását megfelelő komolysággal és emelkedett lélekkel tölthetné be.*

9. Teljesülne a tanítóképzőintézeti tanárság régi *jogos kívánsága* is arra nézve, hogy *a közismereti tárgyak a neveléstani tárgyaiktól elkülönülten taníttassanak*. Az általam elgondolt *tanítóképzőintézeti főiskolán*, csak pedagógiai képzés folyna. E mellett természetesen *összejoglató studiumok* (hitvédelem, bölcelet, szociológia, közgazdaságtan, alkotmánytan, stb.) előadására és a *képzési irányoknak megfelelő gyakorlatok végezésére is sor kerülne.*

Ezzel szemben a tanítóképzőintézet *alsó tagozata az összes tantárgyakat a népiskolára való tekintettel tanítaná*. Felölelné tehát a nép- és továbbképzőiskola, valamint az iskolán kívüli népművelés tananyagát s kiegészítené ezt azzal a képzési anyaggal, melynek elsajátítása egyrészt az érettségi vizsgálat letételére képesítené, másrészt a tanítóképzés teljes sikeréhez szükséges ismeretek és készségek birtokába juttatná a tanítójelöltet.

A községi és vármegyei életben a legtöbb lelkipásztor és tanító nem játszik olyan szerepet, mint amilyen állásánál fogva megilletné. E tekintetben a falu jegyzője vagy más közigazgatási tényezője valószínűleg nagy hatalmak, mert legtöbbször egyedül nekik van a faluban közigazgatási és közjogi tudásuk. Pedig a lelkipásztor és a tanító hivatásuknál fogva alkalmasak arra, hogy a községi életben vezető, irányító szerepet vigyenek. Ehhez azonban *feltétlenül szükséges legalább az a közigazgatási és közjogi tudás, mellyel a falu jegyzője rendelkezik.*

Politikai életünkben a papság és tanítóság magatartása döntő befolyást gyakorolhat a komoly politikai pártok érvényesülésére és a komolytalan, önös érdekeket hajhászó politikai tényezők ellensúlyozására.

A lelkipásztor és a népével együttérző tanító nem nézheti tétlenül azt az aknamunkát, melyet egyes lelkiismeretlen elemek — népünk jogi tájékozatlanságát felhasználva — annak erkölcsi és anyagi tönkretételére megindítottak. Ilyen bomlasztó törekvésekkel szemben a lelkipásztor és a tanító csak megfelelő köz- és magánjogi ismeretek birtokában védelmezheti sikerrel a reábízottakat. Ezért tanították már eddig is a legfontosabb jogi ismereteket az alkotmánytan keretén belül. Ezeket csak ki kell egészíteni a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően.

A tanítóképzőintézeti növendékek között akadhatnak olyanok, kik hivatást éreznek a papi pálya iránt, vagy kántorra való képzsük folyamán érezni jogják a latin nyelv elsajátításának szükségességét. A tanítóképzőintézet alsó tagozatának tehermentesítésével minden nehézség nélkül beállíthatónak vélem — legalább rendkívüli tantárgyként — a latin nyelvet.

Szomorú szívvel tapasztaljuk, hogy népünk egészségügyi ismerete mennyire hiányos. Ennek a következménye a nagy gyermekhalandóság, a tüdővész pusztítása, községeink fogyatékos közegészségügye.

A nép maga is érzi ezeket a hiányokat és azért — népművelési előadások tanúbizonysága szerint — szívesen hallgat egészségügyi tanításokat.

A község és a tanya hívatott vezetőemberei (lelkipásztor, tanító, orvos, jegyző) akkor tesznek eleget e közóhajnak, ha — az iskola és az iskolán kívüli népművelés révén — az egészség ápolásának és a betegségek megelőzésének módját és eszközeit megismertetik a néppel. Továbbá ha illetékes helyen szorgalmazzák a közegészségügyi törvények és rendeletek végrehajtását.

Az orvoson kívül tehát a lelkipásztornak, és a tanítónak is beható egészségügyi és közegészségügyi ismeretekre van szüksége!

Az itti jelzett képzési irányok — kevés pénzáldozat árán — katólikus tanítónőképzeinkben is könnyen biztosíthatók.

Az egyházi jóhatóság ugyanis a szerzetestanárnök által el nem látható tantárgyak tanítására megfelelő egyházi, vagy világi taneröket alkalmazna. (Egyenlöre óradíjas taneröket!)

Azt hiszem, abban mindnyájan egyetértünk, hogy a tanítónőképzesnek lehetőleg a tanítóképzés egész anyagát fel kell ölelnie, de más, a nő természetének, lelki diszpozícióinak és életigényeinek megfelelő színezéssel, esetleg csoportosítással. Ennek természetes következménye, hogy a tanítónőképzés iránya némileg eltérne a tanítóképzés irányától. Képesítése alapján azonban a tanítónöknek is sikerrel kell megállnia a helyét az elemi népiskolában és tudnia kell szükség esetén a hittant és az egyházi népeneket is tanítani. Értenie kell továbbá a serdülő leányok helyes foglalkoztatásához, végül megfelelő előadói készséggel kell rendelkeznie, mely képessé teszi a serdülő leányokat és egyszerű asszonyokat érdeklő ismeretek iskolán kívüli előadására (gyermekápolás, gyermeknevelés, stb.). Általában láttassék el a tanító-nő miná azokkal az ismeretekkel és készségekkel, melyek képessé te-

szik arra, hogy a jövő leánynemzedéket vallásos, erényes hajadonokká, hűséges feleségekké, gyakorlati érzékkel bíró és — ha kell — a fizikai munkát is szívesen végző háziasszonyokká nevelhesse.

A tanítóképzésnek *fejtvázolt reformja* kevés pénzáldozattal (egyenlőre óradíjas tanárokkal) megvalósítható az állami, sőt a nem katolikus tanító- és tanítónőképzőintézetekben is. A reform mindkettőben a világnézeti felfogás- és helyi viszonyoknak megfelelően módosulna.

Nem új gondolatokat fejtegetek. Amít papírra vetek, az évtizedes fejlődés eredménye. A tanítóképzéssel szemben támasztott követelmények sokféle képzési anyagnak a tanítóképzőintézeti tantervbe való felvételét tették szükségessé. Így szerepelnek — más tárgyak anyagával kapcsolatosan — a szociológiai, iskolánkívüli népművelési és szövetkezeti ismeretek. Ezen ismeretek azonban nem érvényesülhetnek ilyen mellékes szerepben, viszont ezekre — amint fentebb már kifejtettem — ma nagy szükség van. A leendő tanítóknak nemcsak ismerniök kell a szociális kérdések mibenlétét, az iskolánkívüli népművelést és a szövetkezeti ismereteket, hanem bizonyos készséget kell szerezniök, hogy így — szükség esetén — a rájuk bízottakat vezetni is tudják.

A tanítóképzés keretén belül a növendékeket eddig is képezték pl. a gazdaságtanra, testnevelésre, a világi és egyházi énekekre. De a mindennapi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a leendő tanítónak magasabb hivatása betöltéséhez teljesebb kiképzésre van szüksége, hogy a hitelemzés, a gazdasági ismeretek, a világi és egyházi ének tanítása, továbbá a testnevelés terén mutatkozó követelményekkel szemben sikerrel megállhassa a helyét.

Még a tanítóképzőintézeti bölceleti oktatás gondolata sem új. Már az 1921-ben kiadott hat évfolyamú tanítóképzőintézeti Tantervezet szükségesnek tartja a neveléstörténetnek a bölcelettörténettel való kapcsolat behozatalát, hogy így amaz annál érthetőbbé váljék. A nevelés és a tanítás tudományos alapvetése céljából ezenfelül külön-külön tárgyalja a logikát, pszichológiát és etikát.

Mindez arra enged következtetni, hogy a világháború vérzivatarai és az azt követő forradalmak élesen rávilágítottak a tanítóképzés hiányaira és újabb szükségleteire. Az előbb jelzett tervezet az érezhető hiányokat és felmerülő igényeket a behatóbb bölceleti alapvetéssel, a közgazdasági és társadalomtudományi ismeretek, a gyermektanulmány pozitív eredményei és végül maradandó értékű neveléstudományi munkák kimerítő tárgyalásával akarja kielégíteni.

A papnevelés is felvette eddig tanítástervébe a neveléstant, hitelemzést, az egyházi éneket és a társadalmi ismereteket. De a lelkipásztorkodó papságnak a katolikus nevelés és iskolaügy terén betöltendő hivatása, a fejlettebb neveléstudomány és a szociális életberendezkedés behatóbb pedagógiai és szociális tudást követel.

Ma is van már papképzésünkben olyan dicséretes törekvés, mely a meglévő keretek között akarja kielégíteni a szükségleteket. Így *a kalocsai papnevelőben.* »Itt a teológusok végigveszik elméletben és gyakorlatban a képezdék pedagógiai anyagát, minden elemiiskolai tárgy módszertanával megismerkednek és fellépnek gyakorlati tanításokban. Ez nagyon jó előkészület a katechézisre, melynek elméletét

a III. év folyamán tanulják. Ezzel párhuzamosan minden növendéknek elejétől végig szóról-szóra meg kell tanulnia a kis katekizmust és bibliát és abból vizsgázni tartozik. A IV. évben heti egy óra van szánva a gyermekpasztoráció kérdéseire, állandó hospitálásokra, tantervek, mintakatechézisek készítésére, esetleges helyettesítésekre. Az V. évben minden növendéknek, aki november elejétől kezdve már diaconus, van egy-egy elemi osztálya künn a városban, nyilvános iskolánál. Itt egy kiváló katecheta, vagy a katechetika tanárának állandó felügyelete mellett egész éven át heti két órában tanítják a hittant, előkészítenek első szentgyónásra és áldozásra, résztvesznek a Szívgyárdák vezetésében. A felügyelő tanár minden héten legalább egy félórát tölt minden V. éves hittanóráján és megteszi észrevételeit. Gyakran meglátogatják őket a IV. évesek is.» (Szedlay István dr.: »A teológiai tanárok és szemináriumi előljárók országos értekezlete.« 67. o.)

Az így kiépített és megreformált tanítóképzés megtartja a bevált régít és figyelembe veszi az új követelményeket; egyben olyan szervezetet nyújt, mely az igényeknek megfelelően bármikor továbbfejleszhető.

1955 MAJ 19 / 880

B19599